

12de NACHT VAN DE KERKEN
ANTWERPEN
12 augustus 2023

*Goed of
kwaad?*

Een organisatie van
Toerismepastoraal Antwerpen vzw (TOPA)
info@topa.be www.topa.be

‘Goed of kwaad?’

Zaterdag 12 augustus 2023

1 Nacht van de kerken Antwerpen 2023: ‘Goed of kwaad?’

Inhoud – Deelnemende kerken

CENTRUM (2000)	4
ONZE-LIEVE-VROUWEKATHEDRAAL	4
SINT-CAROLUS BORROMEUSKERK	5
SINT-PAULUSKERK	6
UNIVERSITEITSWIJK (2000)	7
SINT-JACOBSKERK	7
SINT-ANTONIUS VAN PADUAKERK	8
SINT-CATHARINAKERK	9
VIERDE WIJK EN ZUID (2000, 2018)	11
SINT-ANDRIESKERK	11
SINT-JORISKERK	12
SINT-MICHIEL EN PETRUSKERK	13
SINT-WALBURGISKERK	14
LEIKWARTIER (2018)	15
SINT-LAURENTIUSKERK	15
ZURENBORG (2018)	16
SINT-NORBERTUSKERK	16
EKEREN (2180)	17
SINT-LAMBERTUSKERK	17

Hyperlinks: deze brochure bevat in bovenstaande inhoudsopgave en onderaan de bladzijden (onder 'Praktisch') hyperlinks alsook QR-codes naar meer gedetailleerde webpagina's.

12de NACHT VAN DE KERKEN ANTWERPEN

12 augustus 2023 - 19.00 u. – 23.00 u.*

'GOED OF KWAAD?'

Het thema van 20123 'Goed of kwaad?' lijkt misschien voor sommigen wat braafjes, maar je zou verschieten hoe gedurfd en creatief het soms verbeeld wordt en hoe schandalig het zich soms in de geschiedenis van de kerken heeft gemanifesteerd. Maar niet getreurd, met verenigde krachten kan men het kwaad ook te lijf gaan, temmen, inperken én overwinnen door het goede. Of ráákt het je niet wanneer twee liefelijke engeltjes bij een biechtstoel zich met elkaar zoenend *verzoenen*? Vergeving: hét wapen om het kwaad te bestrijden ...

Voor velen staat christelijke godsdienst gelijk met een reeks morele voorschriften die je moet naleven om nu en in de Hemel goed te staan bij God. Alsof godsdienst een soort prestatiesport is. Jezus' boodschap was nochtans dat Hij gekomen is om ons van het kwaad te bevrijden en dit allereerst door ons onze zonden te vergeven.

Ken je nog de Tien Geboden? De moraal stond voorop, en hoe kleinburgerlijk die ook werd ervaren, de nadruk lag sterk op de persoonlijke verantwoordelijkheid en de eigen beleving van deugden die je helpen in de strijd tussen goed en kwaad.

Ervaar je nog die 'geboden' zoals ze in de Bijbel bedoeld zijn, als richtingwijzers voor je leven? Eerlijk zijn? Je niets illegaals toe-eigenen? Geen bestaande relaties ondermijnen? Het leven van anderen beschermen? Je ouders respecteren en ook die andere Leven-Gever, God, eren?

De vragen van goed en kwaad laten de mens niet los. Diep in zijn hart houdt de mens van het goede en haat hij het slechte – of wat hij daarvoor houdt. Het geweten is de innerlijke stem in de mens die hem ertoe brengt het goede te doen en het slechte te laten.

Want ja, wie bepaalt nu eenmaal **de algemeen geldende normen** en **wat goed is en wat kwaad**? Dat je aan deze enkele altijd en overal geldende normen best niet begint te sleutelen, maar het 'natuurlijk geweten' moet respecteren, wordt in de Bijbel ook aangegeven in het mythische scheppingsverhaal over de boom van goed en kwaad. De normen zijn onwankelbaar, maar dat is geen beletsel om ze in de praktijk in relatie te brengen met de waardigheid van de mens

Geen mens die zich niet graag **'goed' voelt**. Vraag is dan wel: wat is goed? Al te gemakkelijk beperkt dit zich voor velen tot wat 'leuk' is: prettig of profijtig. Zolang je het maar naar je zin hebt en je kan genieten van lust en comfort. 'Brood en spelen', zoals de Romeinen dit noemden, mag dan de honger van de mens telkens tijdelijk stillen, in een van zijn levenslessen durfde een krachtadig profeet reeds ten tijde van de Romeinen dit te ontmaskeren: "een mens leeft niet van brood alleen". Hoezeer de mens ook mag getypeerd worden als een bewust, een verstandig, een arbeidend, een liefhebbend of ook als een speels wezen, de mens is ook een moreel wezen die pas echt voldoening heeft als zijn **geweten zuiver** is.

Maar **een mens kan bezwijken** aan bekeringen, toegeven aan zwakheden en zich laten neerhalen door allerlei beproevingen. Denk maar aan de eerste volgelingen van Jezus, zoals Petrus, voor katholieken de 'eerste paus', die uit lafheid veinsde Jezus niet te kennen. Samen met negen andere apostelen sloeg hij op de vlucht en liet Jezus in zijn gruwelijke doodstrijd alleen achter.

Dat Jezus in Gods naam onze zonden heeft vergeven vormt het begin van de **ware bevrijding van het kwaad**! Zo ervaar je dat God ware liefde is. Deze boodschap kan je dan ook vaak van **biechtstoelen** aflezen. Speels komt het tot leven op barokke biechtstoelen waar vlak voor je, twee engeltjes elkaar een zoentje geven. Reden waarom het sacrament van de biecht, beter en ook officieel, **het sacrament van de verzoening** wordt genoemd!

En de talrijke **heiligen** in onze kerken staan daar niet omdat ze volmaakt heilig zouden zijn; wél omdat ze juist als gewone zwakke mens God de kans geboden hebben hun hart te verwarmen en daarom des te sterker gevochten hebben tegen de grootste vijand: onze ondeugden.

"Laat u met God verzoenen" (2 Korinthe 5:20); en zei Jezus niet: "Zo zal er in de hemel meer vreugde zijn over één zondaar die zich bekeert, dan over negenennegentig rechtvaardigen die geen bekering nodig hebben." (Lucas, 15:7). "Verblijd u altijd in de Heer; Ik herhaal, verheug u" (Filippenzen 4:4).

Yin en Yan, zwart en wit, goed en kwaad: het zijn de polen waartussen het leven zich afspeelt.

Ontdek op deze Nacht van de kerken hoe de eeuwige strijd tussen goed en kwaad in de loop der eeuwen in beeld werd gebracht en hoe dit in de liturgie en de sacramenten tot uiting komt.

Toegang gratis behalve voor de concertuitvoering in de St.-Carolus Borromeuskerk - *Sint-Walburgiskerk opent iets later

CENTRUM (2000)

ONZE-LIEVE-VROUWEKATHEDRAAL

De kathedraal biedt je een boeiend geleid parcours aan langs de topwerken waarin het thema ‘Goed of kwaad?’ via meerdere invalshoeken belicht wordt:

- een engel bazuïnt de Goede Boodschap uit op de preekstoel
- Judas die zich afwendt van Jezus op het Laatste Avondmaal (Otto Van Veen)
- vrienden dragen zorg voor de gestorven Christus op de *Kruisafneming* van Rubens
- de *Werken van Barmhartigheid* op het altaarretabel in de Sint-Antoniuskapel
- de verzoening na de zonde (biechtstoelen)
- oordeel over Goed en Kwaad (*Laatste Oordeel*, De Backer)

Programma

Open van 19.00 u. tot 23.00 u.

Doorlopend rondleidingen rond het thema ‘Goed of kwaad?’

TIP

Vijf minuten wandelen brengt je bij de Sint-Andrieskerk

Praktisch

Onze-Lieve-Vrouwekathedraal

Adres: Handschoenmarkt, A.-2000

Trein → **NMBS** Antwerpen Centraal + premetro 3, 5, 9 (Linkeroever), 15 (Regatta)

Tram → **De Lijn** 3, 5, 9, 15 (premetro Groenplaats), 4 (Groenplaats), 7 (Groenplaats)

Bus 22, 180/181/182/183 (Groenplaats);

Fietsstation → **VELO-Antwerpen** Velo 017 en 020 - Groenplaats

<https://topa.be/olv-kathedraal/>

SINT-CAROLUS BORROMEUSKERK

Driemaal per jaar kan iedereen de **schilderijwissel** boven het hoofdaltaar van de Sint-Carolus Borromeuskerk bijwonen. Met de hulp van vrijwilligers houden we deze traditie, die al sinds de 17de eeuw bestaat, in ere. De laatste wissel van het jaar met *De kroning van Maria* van Cornelis Schut (1597-1655) vindt plaats op zaterdag 12 augustus 2023, tijdens de Nacht van de kerken, net voor het feest van Maria-Tenhemelopneming (15 augustus).

Na de schilderijwissel met toneel en muziek rond het thema Moederdag, bieden onze TOPA-gidsen je korte rondleidingen aan die zullen focussen op het thema 'Goed of kwaad?' waarbij vooral aandacht besteed wordt aan de **biechtstoelen** (toeg. Jan Pieter I van Bourscheit, ca. 1720), de **preekstoel** (Jan Pieter II van Bourscheit, ca. 1720) en de bijzondere wandcyclus waarop de **Werken van Barmhartigheid** aan de hand van Bijbelse verhalen in beeld worden gebracht.

Programma

Schilderijwissel met muzikale omkadering (toegang € 5 Euro, gratis voor min-12)

19.00 u. - 19.45 u.: orgelmuziek door Emmanuel van Kerckhoven, organist-titularis van de Sint-Carolus Borromeuskerk en van de Sint-Norbertuskerk

19.45 u. bezinning bij het feest van Maria-Tenhemelopneming door E.H. Rudi Mannaerts, pastoor van de Sint-Andrieskerk.

20.00 u.: schilderijwissel met muzikale omkadering.

Rondleidingen en individueel bezoek (gratis)

20.15 u. - 22.00 u.: rondleidingen door TOPA-gidsen bij de biechtstoelen, de preekstoel en de *Werken van Barmhartigheid*

22.00 u. - 23.00 u.: individueel bezoek

TIP

Geniet nog van de intieme sfeer van de 'Keizerskapel' en van een geleide wandeling van de kapel naar de Sint-Jacobskerk.

Praktisch

Sint-Carolus Borromeuskerk

Adres: Hendrik Conscienceplein, A.-2000

Trein → NMBS Antwerpen Centraal + premetro 3, 5, 9, 15 (richting Linkeroever/Regatta)

Tram → De Lijn 3, 5, 9, 15 (premetro Meir)

Bus 22, 180, 181, 182, 183 (Groenplaats)

Fietsstation → VELO-Antwerpen Velo 56 - Minderbroedersrui

<https://topa.be/sint-carolus-borromeus/>

<https://www.kerknet.be/parochie-sint-carolus-borromeus-antwerpen/artikel/schilderijwissel>

SINT-PAULUSKERK

Twintig levensgrote beelden bij de biechtstoelen getuigen van een levendige verhaalkunst waarin de innerlijke strijd van de mens tussen goed en kwaad wordt verbeeld. Putti en hun attributen verzinnebeelden de gevoelens in de ziel van de biechtelingen. Allerlei dieren staan voor het kwaad. Maar de overwinning op het kwaad staat centraal: de lijdenswerktuigen van Christus, symbolen van Zijn liefde-offer. En natuurlijk het nieuwe leven: een vlinder die ontpopt en dartele kinderspelen.

Deze hoogbarokke biechtstoelen zijn gebeeldhouwd door Peter I Verbruggen in 1657/'59.

Programma

Doorlopend van 19.00 u. tot 23.00 u.

Geleide bezoeken

Of vrij bezoek aan de kerk.

Praktisch

Sint-Pauluskerk

Adres: Sint-Paulusstraat 22, A.-2000 hoek
Veemarkt-Zwartzusterstraat (tel. 0470 908 700)

Trein → **NMBS** Antwerpen Centraal

Tram → **De Lijn** 7 (Groenplaats)

Fietsstation → **VELO-Antwerpen** Velo 58 - Noorderterras

<https://topa.be/sint-pauluskerk/>

SINT-JACOBSKERK

Het kwaad begint hier al bij de toren. Misschien om de frustratie over **de onvoltooide toren** wat verteerbaarder te maken vertelt een legende hoe de jaloerse duivel elke nacht de geleverde bouwprestatie van de voorbije dag heimelijk terug komt afbreken. Of zou dit verhaal eerder ontsproten zijn aan het brein van een jaloerse buurparochie (ra, ra) die vreesde door een nog hogere toren overtroffen te worden? En die in dit mislukte project al te graag de wraak van de duivel wilde zien?

Het kwaad wordt verbeeld door gevaarlijke **slangen en draken**. Al te gek wordt het bij **Sint-Antonius** die bekoord wordt door allerlei **beestachtige pestkoppes: demonen** à la Jeroen Bosch (en die je best niet in de ogen kijkt vlak voor het slapen gaan). Voeg daar bij nog een sensuele vrouw gewapende met een kistje vol rammelend goud...

Tegen het venijn van **kwaadsprekerij** oftewel roddelen, riep men – jawél - ook de heilige Jacobus ter hulp aan, aldus een miniatuur met een van de oudste stadzichten van Antwerpen.

Onrecht en machtsmisbruik staan centraal bij de folterdood van martelaren en bij Jezus' gruwelijke kruisdood. Maar het kwade kan door het goede overwonnen worden door er tegen in te gaan in prediking, sacramenten en rituelen. En gelukkig worden we getroost door **heiligen die het goede voorbeeld geven** in naastenliefde, zoals door **het verzorgen van de meest afstotelijke zieken**: Sint-Rochus en de pestlijders.

18de-eeuwse 'affiches' rond een zuil sporen je aan om bij te dragen voor het goede doel, bv. voor losgeld om medeburgers vrij te krijgen uit de handen van hun kapers (een soort Amnesty International). Of de ondersteuning van **jeugdopvang** op zondagen "om hen uit de herbergen" te houden door hen op zondag een *leuk* tijdverdrijf te gunnen, speels én stichtelijk. Of hoe oude kunst nog steeds kan inspireren voor hedendaagse problemen.

In deze fase van de restauratiewerken is de Sint-Jacobskerk toch al voor de helft toegankelijk en weten de talrijke kunstwerken in dit minder gekende deel je zeker te verrassen. Onze TOPA-gidsen staan klaar om je een rondleiding aan te bieden rond het thema van deze Nacht van de kerken, 'Goed of kwaad?'

Programma

Doorlopend open van 19.00 u. tot 23.00 u.

Vrij bezoek aan de kerk

Rondleidingen door TOPA -gidsen rond het thema 'Goed of kwaad?' (ca. 30 min.)

TIP

Op wandelafstand: de Sint-Antonius van Paduakerk aan de Paardenmarkt.

Praktisch

Sint-Jacobskerk

Adres: Sint-Jacobstraat 9, A. 2000

Trein → **NMBS** Antwerpen Centraal + premetro 3, 5, 9, 15 (Meir)

Tram → **De Lijn** 3, 5, 9, 15 (premetro Meir); 1 (Opera)

Bus 13 Opera

Fietsstation → **VELO-Antwerpen** Velo 27 - Lange Nieuwstraat

<https://topa.be/sint-jacob/>

SINT-ANTONIUS VAN PADUAKERK

Wist je dat de **kapucijnen** in de 17de eeuw al een pesthuis inrichtten? Ken je het verhaal van Antonius de kinderen dierenvriend? Wist je dat Theofiel Verbiest die aan de basis lag van de Congregatie van de Orde van Scheut uit deze parochie stamt? Ken je geschiedenis van Onze-Lieve-Vrouw van Goed Succes?

De kerk van het kapucijnenklooster dat aan deze kerk voorafging en de broederschappen die er actief waren lieten een rijke erfenis na van 17^e en 18^e-eeuwse kunstwerken. Uit de bouwperiode van de huidige kerk stamt het neogotische meubilair. De kerk erfde ook werken van de vroegere Sint-Walburgiskerk.

Vanavond focussen we o.m. op twee kunstwerken binnen het **thema 'Goed of kwaad?'**. De marmeren 19^e eeuwse **doopvont** staat symbool voor het nieuwe leven en de **preekstoel** voor het uitdragen van de Goede Boodschap van het evangelie. De hogere delen van de preekstoel worden ingenomen door voorstellingen die de **goede boodschap** verzinnebeelden, de onderkant daarentegen is voorbehouden aan de **negatieve krachten** die moeten onderdrukt worden. Onder de kuip, tegen de schuine zijden, staan de **satan** (onder de trap) en zeven **ondeugden**: de luiheid (foto rechts), de nijd, de wellust, de hoogmoed, de gierigheid, de onwetendheid en de gulzigheid. Gans onderaan vluchten acht duivelse draakjes nog snel weg.

Programma

Doorlopend van 19.00 u. tot 23.00 u.

Vrij bezoek aan de kerk

Plaatselijke gidsen verzorgen rondleidingen rond het thema 'Goed of kwaad?'

Informatie over de kerk en haar kunstwerken

TIP

Op wandelafstand: de Sint-Annakapel in de Keizerstraat en de Sint-Jacobskerk

Praktisch

Sint-Antonius van Paduakerk

Adres: Paardenmarkt 109, 2000 Antwerpen

Trein → **NMBS** Antwerpen Centraal (op loopafstand 1 km)

Tram → **De Lijn** 1, 24 (Paardenmarkt)

Bus 17 (Rodestraat)

Fietsstation → **VELO-Antwerpen** Velo 053 - Paardenmarkt

<https://topa.be/monumentale-kerken/sint-antonius-van-padua/>

SINT-CATHARINAKERK

Begijnhof

Jef van Boven brengt in de Sint-Catharinakerk van het begijnhof drie recitals met het **Antwerps Barokensemble** die inspelen op het thema 'Goed of kwaad?'

Programma

Open van 19.00 u. tot 23.00 u.

Doorlopend

Vrij bezoek aan de begijnhofkerk en de begijnhoftuin **Om 19.00 u., 20.00 u. en 21.00 u.**

Recital van het Antwerps Barokensemble

TIP op

wandelafstand: de
Sint-Jacobskerk en

de Sint-Antonius-van-Paduakerk aan de Paardenmarkt.

Praktisch

Sint-Catharinakerk (Begijnhof)

Adres: Rodestraat 39, A.-2000

Trein → **NMBS** Antwerpen Centraal (op loopafstand 1 km)

Tram → **De Lijn** 1, 24 (Paardenmarkt)

Bus 17 (Rooseveltplaats), 13 Opera

Fietsstation → **VELO-Antwerpen** Velo 054 - Ossenmarkt

<https://topa.be/monumentale-kerken/sint-catharina-begijnhof/>

SINT-ANNAKAPEL

(‘Keizerskapel’)

Deze kapel wordt in 1512 gebouwd als onderdeel van het godshuis van het droogscheedersambacht en toegewijd aan zijn patrones, de heilige Anna. Om deze Sint-Annakapel aan de Keizerstraat te onderscheiden van andere gelijknamige kapellen werd ze in de volksmond ‘**Keizerskapel**’ genoemd,

In de 17de eeuw, na de Beeldenstorm, krijgt de **gotische kapel** een barokke uitstraling met als blikvangers het altaar, de preekstoel (gebroeders Verbrugghen), een biechtstoel van Artus I Quellinus en een opvallend barok portaal. Na de sluiting tijdens het Frans Revolutionair Bewind is de kapel de eerste kerk in Antwerpen die weer voor de katholieke eredienst geopend wordt. Einde 19de eeuw worden er pareltjes van glasramen (L. Pluys en E. Steyaert) toegevoegd, die het leven van de jeugdige Maria weergeven. Lange tijd wordt de kerk als kloosterkapel gebruikt van de Missionarissen van Afrika (de Witte Paters), die in de havenstad Antwerpen een vertrekbasis hebben voor hun missies overzee.

In de **rondleidingen** vanavond laten we je kennis maken met deze bijzondere kapel en haar interieur. We wandelen dan naar de Sint-Jacobskerk. Onderweg leer je o.m. de Tien Geboden kennen zoals ze gepreikt werden in de 17^e eeuw. In de **Sint-Jacobskerk** kan je aansluiten op een rondleiding rond het thema ‘Goed of kwaad?’

Programma

Doorlopend van 18.00 u. tot 23.00 u.

Vrij bezoek aan de kapel. Informatie beschikbaar.

Permanent gids aanwezig.

Begeleide wandelingen van de Sint-Annakapel naar de Sint-Jacobskerk (45 min.) Start om het uur, om **18.00 u., 19.00 u., 20.00 u., 21.00 u.**

Aansluitend kan je een rondleiding volgen in de Sint-Jacobskerk (vanaf 19.00 u.).

TIP

Combineer een bezoek aan de Sint-Annakapel met een bezoek aan de Sint-Jacobskerk.

Praktisch

Sint-Annakapel (‘Keizerskapel’)

Adres: Keizerstraat 21, A.-2000

Trein → NMBS Antwerpen Centraal

Tram → De Lijn 3, 5, 9, 15 (premetro Meir)

Bus: 22, 180, 181, 182, 183 (Groenplaats)

Fietsstation → VELO-Antwerpen velo 28 - Keizerstraat

<https://topa.be/monumentale-kerken/sint-annakapel/>

VIERDE WIJK EN ZUID (2000, 2018)

SINT-ANDRIESKERK

Ondanks de aan de gang zijnde restauratiewerken aan toren, dak en glasramen valt er in de Sint-Andrieskerk zowel voor volwassenen als kinderen veel te beleven.

Voor volwassenen bieden we de ganse avond **rondleidingen** aan in de schatkamer met de Mariaprocessie en in het **SAM** (**S**int-**A**ndries**M**useum; over de Parochie van Misericordie). En ook de rouwkapel 'opent haar deuren' voor u. Boeiend! En als u en tip wil krijgen om binnen te breken ... : dan kan dit ook op deze Nacht over Goed en Kwaad.

Niet enkel oude kunst, ook verrassend **hedendaagse kunst** brengt je in confrontatie met het Kwaad, zoals bv. Onmacht bij een bokszak en **fake-nieuws** bij het schilderij *Wat is waarheid?* (Alain Senez, 2012).

Kinderen kunnen een bijzonder leerrijke zoektocht ondernemen. In deze kerk die gewijd is aan de visser-apostel Andreas/Andries staat een en ander in het teken van ... vissen (kijk maar eens naar de preekstoel). Je vist eerst naar een pakje waarin een foto verborgen zit van een kunstwerk dat in de kerk staat. Ga op zoek naar dit kunstwerk. Het kunstwerk heeft iets te maken met goed of kwaad.

De keuze tussen een trappist of een duivel in onze ontmoetingszaal zien we dan liever niet als een illustratie van Goed OF kwaad ....

Programma

Open van 19.00 u. tot 23.00 u.

Doorlopend

- Rondleidingen in de rouwkapel en de schatkamer
- Zoektochten voor kinderen
- Gezellig napraten in de vernieuwde feestzaal Why Waai.

TIP

Op wandelafstand: de Sint-Joriskerk en de Sint-Michiel en Petruskerk

Praktisch

Sint-Andrieskerk

Adres: Waaistraat, A.-2000; **Sint-Andriesstraat**

Trein → **NMBS** Antwerpen Centraal + premetro 3, 5, 9 (Linkeroever), 15 (Regatta)

Tram → **De Lijn** 3, 5, 9, 15 (premetro Groenplaats), 7 (Mechelseplein)

Bus 22, 181/182/183/184 (Sint-Andries)

Fietsstation → **VELO-Antwerpen** Velo 66 - Modemuseum

<https://topa.be/st-andries/>

SINT-JORISKERK

Binnen het thema van 'Goed en kwaad?' laten we je in de Sint-Joriskerk, dat prachtige 'Gesamtkunstwerk' van de neogotiek, zeker kennis maken met de figuur van Sint-Joris. De heilige is op tal van plaatsen prominent aanwezig met o.m. een opmerkelijk **ruiterbeeld**. Volgens de **legende** die dateert uit de 11de eeuw overwint Joris het kwaad door de **draak te doden** die terreur zaait in het toenmalige 11de-eeuwse Syrië of Libië.

Maar ook op de originele, eikenhouten **preekstoel**, ontworpen door François Durlet, staat hij krachtig en levensecht op de draagsokkel waar hij het monster doodt. Maar de preekstoel biedt zoveel meer: het **'goede'** kan vanop dit prachtige meubel gehoord worden via de prediking van het evangelie. Het heeft als kern de drie goddelijke deugden, die de wanden van de kuip sieren. Vooraan staat de Liefde met het brandende hart en links het Geloof met het kruis, en op de rechterwand de Hoop met de kroon van de toekomstige, hemelse heerlijkheid waarmee de trouwe volgeling eens gekroond wordt aldus Apocalyps 21. Met deze drie goddelijke deugden, die van op de preekstoel verkondigd worden, wordt de christen gelovige aangespoord om te strijden tegen en te zegevieren over de ondeugden.

De 6 eikenhouten identieke biechtstoelen gebouwd tegen de muur vormen een opvallend geheel met de lambriseringsen. Zij vertegenwoordigen het sacrament van de verzoening.

Programma

Doorlopend van 19.00 u. tot 23.00 u.

Vrij bezoek aan de kerk

Informatie over de kerk en haar kunstwerken

TIP

Een korte wandeling brengt je van deze neogotische kerk naar de origineel gotische Sint-Andrieskerk of .... naar de neoromaanse Sint-Michiel-en Petruskerk. De wandeling waard.

Praktisch Sint-Joriskerk

Adres: Mechelseplein 24, A.-2000

 Schermersstraat (naast nr. 11)

Trein → **NMBS** Antwerpen Centraal + **De Lijn Tram 4**

Tram → **De Lijn 4, 7** (Mechelseplein)

Bus 22 (Kronenburgstraat); 1,13 (Nationale Bank)

Fietsstation → **VELO-Antwerpen** Velo 084 – Elzenveld

<https://topa.be/monumentale-kerken/sint-joris/>

<https://www.sintjorisparochie.be/>

SINT-MICHIEL EN PETRUSKERK

De Sint-Michiel en Petruskerk zet de deur wagenwijd open en biedt je een rondgang aan door de kerk naar de plaatsen waar de elementen goed en kwaad visueel tot uiting komen. Voor het 'Goede' zullen zeker de preekstoel (de verkondiging van de Goede Boodschap), de biechtstoelen (sacrament van de verzoening) en de doopkapel (sacrament van de opname in de gemeenschap van de gelovigen) niet ontbreken.

Gidsen vertellen je ook over de **kerk** en de **parochie** vroeger en nu. Over de bouw van de Sint-Michiel en Petruskerk in basiliekvorm die revolutionair was op het einde van de 19de eeuw. Men verliet immers de toen gangbare neogotiek voor iets dat in heel België nog niet bestond. Het triomfantelijke en rijkelijke van de romaanse stijl paste toen perfect bij de triomferende kerk en bij de herwonnen rijkdom van Antwerpen.

We laten je kennis maken met de **Oekraïense gemeenschap** die sinds met ons de kerk deelt.

Organist-titularis van de Kathedraal **Peter Van de Velde** geeft samen met de **Oekraïense mezzosopraan Anastasia Staroselska** een bijzonder concert (20.00 tot 21.00 u.)

Anastasia Staroselska (°1989 Chernigov, Oekraïne, deed haar hogere muziekstudies aan het Instituut voor Kunst en Cultuur in Sumy, Oekraïne, en specialiseerde zich als vocaal soliste, mezzosopraan, bij Yurko Olga. Ze werkte aan het Nationaal Academisch Theater voor Drama en Operette te Sumy en was er als soliste verbonden aan de Philharmonie en nam deel aan internationale wedstrijden.

Programma

Open van 18.00 u. tot 23.00 u.

Vrij bezoek aan de kerk

Plaatselijke gidsen leiden je rond in het verrassende kerkinterieur, met architectuur, kerkmeubilair en decoratie geïnspireerd door o.m. de beroemde Normandische dom van Monreale op Sicilië.

20.00 u. tot 21.00 u: concert door organist Peter Van de Velde en de Oekraïense mezzosopraan Anastasia Staroselska

TIP

Een korte wandeling brengt je bij de modernistische Sint-Walburgiskerk

Praktisch

Sint-Michiel en Petruskerk

Adres: Amerikalei 165, A.-2000

Trein → NMBS

. Centraal + **Tram 10** (metro Astrid – richting Schoonselhof)

Antwerpen-Zuid (op loopafstand 1 km of **Tram 10** halte Bestorming-Brederodestraat)

Tram → De Lijn 10 (halte Bestorming), 1 (halte Montigny tegenover de kerk)

Bus 180, 181, 182, 183 (Halte Graaf van Hoornestraat – over de kerk)

Fietsstation → VELO-Antwerpen Velo 080 – Montigny (recht over de kerk)

<https://topa.be/monumentale-kerken/sint-michiel-en-petrus/>

SINT-WALBURGISKERK

Tussen alle gotische, barokke en neo-kerken in het Antwerpse kerkenlandschap is de Sint-Walburgiskerk een parel van het **modernisme**. Dit 'Gesamtkunstwerk' is geïnspireerd op het ideeëngoed van de progressieve **Pelgrimbeweging** uit de jaren dertig van vorige eeuw. De Pelgrimbeweging staat dit jaar ook centraal in het nabijgelegen KMSKA naar aanleiding van het festival 'Barokke Influencers'.

Het thema 'Goed of Kwaad?' komt in deze modernistische interieur van de kerk o.m. tot uiting in het verhaal van de Heilige **Walburga** op de kleurrijke glasramen ontworpen door Eugeen Yoors en in de fijne bas-reliëf **kruisweg** en de aangrijpende **Piëta** uit 1938, beide van Simon Goossens.

Na de Eucharistieviering van de Afrikaanse Gemeenschap zijn bezoekers voor de Nacht van de kerken welkom vanaf ca. 20.00 u.

Naar goede gewoonte kan je vanavond ook genieten van het heerlijk klinkende **Gerard D'Hondt**-orgel. De berkenhouten orgelkast die de ganse westwand op het doksaal inneemt is ook visueel een parel. **Jan Noordzij**, titularis-organist van de kerk, bespeelt het orgel van 22.00 u. tot 22.30 u.

Programma

Na de Afrikaanse viering, **18.30 u. - 20.00 u.** die opgeluisterd wordt met zang en muziek is iedereen welkom voor de Nacht van de kerken

Doorlopend van ca. 20.00 u. tot 23.00 u.

Vrij bezoek aan de kerk.

Concert van ca. 22.00 u. tot 22.30 u.

Jan Noordzij, titularis-organist van de kerk, bespeelt het Gerard D'Hondtorgel

TIP

Een korte wandeling brengt je van deze modernistische kerk naar de neoromaanse Sint-Michiel en Petruskerk.

Praktisch

Sint-Walburgiskerk

Adres: Volkstraat 41, A.-2000

Trein → NMBS Antwerpen Centraal

Tram → De Lijn 4 (Museum)

Bus 180, 181 182 183 (Museum); 22 (Kronenburgstraat); 34 (Graaf van Hoornestraat)

Fietsstation → VELO-Antwerpen Velo 15 Schone Kunsten

<https://topa.be/monumentale-kerken/sint-walburgis/>

LEIKWARTIER (2018)

SINT-LAURENTIUSKERK

De monumentale **Sint-Laurentiuskerk** aan de Markgravelei roept verwondering op.

De **Sint-Laurentiusparochie** opgericht in 1659 is de oudste, volwaardige parochie in Antwerpen buiten de toenmalige Spaanse omwalling. Ze kende een bewogen geschiedenis. De **huidige neobyzantijnse kerk** met elementen van art deco dateert uit het interbellum van vorige eeuw.

Architect Hendrik Jozef Huygh (1885-1946) ontwerpt deze 'monumentale parochiekerk met crypte'. Ze is voltooid in 1934. Hij laat zich inspireren door de vroegchristelijke **byzantijnse** kunst en m.n. door de Hagia Sofia, de voormalige oosters-orthodoxe kathedraal gebouwd in 537 (sinds de val van Constantinopel in 1453 in gebruik als moskee van de heilige wijsheid). De byzantijnse invloed van de oosterse kerken is hier merkbaar in het grondplan en de koepels. De talrijke symbolen grijpen meer terug naar de vroegchristelijke kerken van het westen.

De thematiek van goed en kwaad is aanwezig in die symboliek. Reeds op het timpaan van de ingangspoort wenkt de Goede Herder de gelovigen en de bezoekers toe. Maar waarvoor staan in de kerk de talrijke dierenbeelden? Wat betekenen hier de pelikaan, de haan, de pauw en andere?

Kom en ontdek het en verneem waarom er vier enorme en vreemd aandoende beelden de grote koepel ondersteunen. En nog zoveel meer.

Programma

Doorlopend van 19.00 u. tot 23.00 u.

Vrij bezoek aan de kerk.

Je wordt begeleid door TOPA- en plaatselijke gidsen

TIP

Met **Bus 30** (stopt voor de deur) ben je zo bij de Sint-Michiel en Petruskerk.

Praktisch

Sint-Laurentiuskerk

Adres: Markgravelei 93, 2018

 Antwerpen

Trein → NMBS Antw. Centraal + Tram → De Lijn Tram 2 of 6 (halte Markgravelei)

Trein → NMBS Antw. Berchem + De Lijn Bus 30

Trein → NMBS Antw. Zuid + De Lijn Bus 30

Tram → De Lijn 2 of 6 (halte Markgravelei)

Bus → De Lijn 30 (halte aan de kerk)

Bus → De Lijn 22 (halte Markgravelei aan de Van Rijswijcklaan),

Fietsstation → VELO-Antwerpen 089 Hof van Leysen; 088 Haantjeslei; 014 Markgrave

<https://topa.be/monumentale-kerken/sint-laurentius/>

- www.st-laurentius-antw.net

ZURENBORG (2018)

SINT-NORBERTUSKERK

Goed en kwaad zijn alom tegenwoordig in de kunstwerken van de Sint-Norbertuskerk. Op een van de grote glasramen in de noordelijke dwarsbeuk is o.m. het openbaar leven van Jezus uitgewerkt.

Een van de paneeltjes stelt Hem voor als de Kindervriend, op een ander geneest Hij een blinde, een van Zijn talrijke wonderen die in de bijbel vermeld worden en in het kleine roosvenster wordt Hij afgebeeld als de Goede Herder. In het grote roosvenster komt dan weer de pelikaan in beeld, symbool voor de leven gevende Christus.

Maar aan de andere kant komen op tal van plaatsen draakjes voor, zeker op koperen luchters. Het zijn speelse voorstellingen van het kwaad. Of vind je zowaar de baarlijke duivel verborgen in het rechtse glasraam van de noordelijke dwarsbeuk, onderaan de voorstelling van Jezus' neerdaling ter helle.

Ook de duivelse figuur, Tanchelm, vind je uiteraard aan de voeten van patroon van de kerk Sint-Norbertus. Al deze verwijzingen naar het thema 'Goed of kwaad?' worden in de kerk op infoborden uitgelegd.

Voor de muzikale omlijsting zorgt naar goede gewoonte organist-titularis Emmanuel Van Kerckhoven op het mooie Kramerorgel.

Programma

Doorlopend van 19.00 u. tot 23.00 u.

Vrij bezoek aan de kerk, een oase van rust in de levendige Zurenborgwijk.

Informatie over de kerk en het thema 'Goed of kwaad?' op infoborden.

Vanaf 22.00 u. orgelmuziek

Organist-titularis Emmanuel Van Kerckhoven op het Kramer-barokorgel.

TIP

*Van hieruit ben je op tien minuten in de Sint-Willibrorduskerk, de oude kerk van Berchem, waar je in een sfeervol kader een duizendjarige geschiedenis induikt. **Bus 30.***

Praktisch

Sint-Norbertuskerk – Zurenborg

Adres: Dageraadplaats 5, A. 2018

Trein → NMBS Antwerpen Centraal + premetro 9

Antwerpen Berchem (op loopafstand 1 km) of Bus 30

Tram → De Lijn 9 (Zurenborg) Bus

30 (Draakplaats), 32 (Zurenborg)

Fietsstation → VELO-Antwerpen Velo 106 – Draakplaats

<https://topa.be/monumentale-kerken/sint-norbertus/>

www.sintnorbertuskerk.be www.facebook.com/sintnorbertuskerk

www.instagram.com/sintnorbertuskerkantwerpen

EKEREN (2180)

SINT-LAMBERTUSKERK

De **Sint-Lambertuskerk** is een redelijk sobere kerk die je wel zal kunnen bekoren met haar opmerkelijke kunstwerken uit de **baroktijd**. Het **Forceville**-orgel uit 1713 is nog volledig intact. Het heeft een opvallend mooie orgelkas van de Antwerpse beeldhouwer **Jan Claudius de Cock**.

De kerk huisvest nu enkele merkwaardige relictten uit de verdwenen kerk van het voormalige polderdorp **Wilmarsdonk** dat in de jaren 1960 voor de havenuitbreiding van Antwerpen moest wijken zoals de classicistische koorbanken van Wilmarsdonk. Enkele panelen die naast een biechtstoel als wandbekleding zijn aangebracht komen eveneens uit dit koorgestoelte.

Het oudste kunstwerk van de kerk, het **tabernakel**, is ingewerkt in de noordelijke koormuur, waar het lange tijd verborgen was achter het vroegere koorgestoelte.

Ooit hing een **Laatste avondmaal** van Cornelis Schut, leerling van Peter Paul Rubens, in de kerk. Spijtig genoeg is het verdwenen zonder spoor. Het huidige schilderij in de noordelijke dwarsbeuk met hetzelfde thema is ook een erfenis van Wilmarsdonk.

Een **folder** met verwijzingen naar de kunstwerken rond het thema 'Goed of Kwaad?' ligt ter beschikking.

Programma

Open van 19.00 u. tot 23.00 u.

Vrij bezoek aan de kerk.

Toelichting door plaatselijke gidsen.

Folder met verwijzingen naar het thema 'Goed of kwaad?'

Gratis bezoekersbrochures over het kerkgebouw en het interieur.

Praktisch

Sint-Lambertuskerk

Adres: Markt, 2180 Ekeren

Trein → NMBS Station Ekeren + Bus 730 (richting Antwerpen)

Bus: 720, 770, 771, 772 Rooseveltplaats perron C2, Bus 33 Hoboken-Ekeren; Bus 730 P+R Luchtbal. Afstappen Halte Ekeren Markt.

<https://topa.be/monumentale-kerken/ekeren-sint-lambertus/>